

## Pauluskronologi

Herodes den Store (74/73-4 f.Kr.) konge i Judæa	37-4 f.Kr.
Kejser Augustus	31 f.Kr.-14 e.Kr.
Jesus fødes i Betlehem	ca. 5 f.Kr.
Paulus fødes i Tarsus, Kilikien	ca. 5 e.Kr.
Kejser Tiberius	14-37
Jesu offentlige virksomhed Luk 3,23	ca. 26-29
Jesu korsfæstelse, opstandelse og himmelfart	ca. 29
Stefanus stenes ApG 7	ca. 30
Paulus' omvendelse ApG 9	ca. 31
Paulus 3 år i Arabien og Damaskus Gal 1,17f	ca. 31-34
<i>Første besøg</i> i Jerusalem ApG 9,26 og Gal 1,17f	ca. 34
Paulus' ophold i Tarsus og Antiokia Gal 1,21; ApG 11,25f	ca. 34-44
Kejser Caligula	37-41
Kejser Claudius	41-54
<i>Andet besøg</i> i Jerusalem med pengegave ApG 11,27-30	ca. 44
14 år efter omvendelsen Gal 2,1	
Rejsen skyldtes en åbenbaring: Gal 2,2; ApG 11,28	
Forfølgelse i Jerusalem, apostlen Jakob henrettes ApG 12,2	ca. 44
Paulus i Antiokia ApG 12,25	ca. 44-45
<b>Paulus' første missionsrejse</b> til Cypern, Pamfylien og Pisidien	
ApG 13-14	ca. 45-47
<i>Galaterbrevet</i> skrives	ca. 47
<i>Tredje besøg</i> i Jerusalem = Apostelmødet ApG 15	ca. 48
Paulus i Antiokia ApG 15,22	ca. 48-49
<b>Paulus' anden missionsrejse</b> til Lykaonien, Lilleasien og Grækenland	
ApG 15,36-18,22	ca. 49-52
Paulus 1½ år i Korinth ApG 18,11	
<i>1 og 2 Thess</i> skrives i Korinth	ca. 51-52
<i>Fjerde besøg</i> i Jerusalem ApG 18,22	ca. 52
Paulus i Antiokia ApG 18,22	ca. 52-53
Kejser Nero	54-68
<b>Paulus' tredje missionsrejse</b> til Galatien, Lilleasien og Grækenland	
ApG 18,23-21,16	ca. 53-57
Paulus 2½ år i Efesos ApG 19,8-10; 20,31	
<i>1 Kor</i> skrives i Efesos	ca. 53-56
Paulus i Grækenland og Makedonien ApG 20,1-6	
<i>Rømerbrevet og 2 Kor</i> skrives	ca. 56-57
<i>Femte besøg</i> i Jerusalem ApG 21,17	ca. 57
Fængsel i Cæsarea i 2 år ApG 23,31-35; 24,27	ca. 57-59
Rejse til Rom ApG 27-28	ca. 59-60
ophold på Malta ApG 27,12; 28,11	vinter 59-60
Let fangenskab i Rom i 2 år ApG 28,16; 30f	
<i>Ef, Fil, Kol og Filem</i> skrives i Rom	ca. 60-62
Lukas skriver sit evangelium og ApG	ca. 62-63
<b>Paulus' fjerde missionsrejse ?</b>	
til Lilleasien, Grækenland, Kreta og Spanien ?	
jf. 1 Tim 1,3; Tit 1,5; 3,12; Rom 15,24; 1 Clem 5,7	
<i>1 Tim og Tit</i> skrives	ca. 62-64
Kristendomsforfølgelse pga. Roms brand	ca. 64-66
Svært fangenskab og henrettelse i Rom 2 Tim 4,6ff	
<i>2 Tim</i> skrives i Rom	ca. 66
Jødisk oprør mod Rom, templet ødelægges af Titus	66-70
Tre kejsere Galba, Otho (jan.-april 69) og Vitellius (april-dec. 69)	68-69
Kejser Vespasian	69-79

## Forudsætning for datering af Paulus' fem besøg i Jerusalem

Tese: Paulus' gennemgang af sine besøg i Jerusalem i Gal 1-2 er fra hans side tænkt som kronologisk, eksklusiv og nøjagtig. Når han i 1,18; 1,21 og 2,1 tre gange bruger udtrykket "dernæst/derefter" (græsk, *épeita* kan dog betyde "endvidere" uden kronologisk mening), vil han angive tre på hinanden følgende begivenheder. Den eksklusive og nøjagtige kronologi fortsætter fra kap.1 ind i kap.2. Besøget i Jerusalem i Gal 1,18f er identisk med besøget i Jerusalem i ApG 9,26-30, og besøget i Jerusalem i Gal 2 er identisk med besøget i Jerusalem i ApG 11,30ff.

Det besøg af Paulus i Jerusalem, som vi hører om i ApG 15, er ikke omtalt i Gal. Brevet til Galaterne blev skrevet før det store apostelmøde, der blev afholdt år 48 e.Kr.

Indvending: Hvis Paulus' nøjagtige og eksklusive kronologi slutter med udgangen af Gal 1, skal de tre gange "dernæst" i Gal 1-2 ikke tænkes som en eksklusiv kronologi. I så fald kan der ligge et besøg af Paulus i Jerusalem mellem afslutningen af kap.1 og begyndelsen af kap.2. Dette besøg kan være det, vi hører om i ApG 11,30ff. Det besøg i Jerusalem, vi hører om i Gal 2, vil så være identisk med apostelmødet i ApG 15.

Svar: Men Paulus' opbygning af kronologien med tre gange "dernæst" tyder absolut på den første forklaring. Det er da også mest almindeligt blandt konservative kommentatorer at vælge denne forklaring. Liberale kommentatorer har til gengæld en tendens til at betragte enten Gal 1-2 eller ApG 9-15 som kronologisk mangelfuld (fejlagtig).

Dog siger det ikke nødvendigvis noget om ens bibelsyn, hvis man mener, at Paulus' nøjagtige og eksklusive kronologi slutter med Gal 1. En del (ældre) konservative kommentarer daterer Thessalonikerbrevene til ca.51-52 (el. 48-49) e.Kr. som de ældste af Paulus' breve og Galaterbrevet til ca.53 e.Kr. (jf. John Robinson: *Redating the New Testament*, 1976/2012).

ApG 11, ApG 15 og Gal 2 behandler det samme problem; nemlig betingelserne for hedningers optagelse i Guds folk. Skal de kun tro på Jesus som Guds Søn og verdens frelser samt døbes i den treenige Guds navn? Ellers skal de desuden overholde Moseloven (omskærelse, spiseregler mm.)? Dette spørgsmål var længe meget påtrængende og truede flere gange med at splitte den unge kirke. Derfor blev det drøftet flere gange. Selv om det egentlig fandt sin afslutning med Peters henrykkelse i ApG 10 og med hans redegørelse for apostlene i ApG 11 ca. år 44 e.Kr., måtte de alligevel indkalde et stormøde fire år senere, hvor de fastholdt den principielle afslutning: Hedningerne skal *ikke* overholde Moseloven for at blive frelst! Af hensyn til de jødekristnes virke i og ud fra synagogerne tilføjede de dog et forbud mod indtagelse af afgudsofferkød og blod (ApG 15,19-21 og 29). Denne tilføjelse fremgår ikke af Gal 2, hvilket er påfaldende, hvis Gal er skrevet efter apostelmødet i 48 e.Kr. Meningen med tilføjelsen kan ikke være, at den er nødvendig til frelse. Derimod er den et nødvendigt hensyn til synagogerne som en platform for jødekristen mission (jf. 1 Kor 10,25-30).

Det forholder sig på samme måde med hedningekristnes omskærelse: I Gal 2,3-5 nægter Paulus at lade Titus omskære, fordi jøderne og nogle jødekristne gjorde det til en betingelse for frelse. Men i ApG 16,3 lader han – ca. fire år senere – Timotheus omskære, for at han på den anden missionsrejse kan fungere uden hindringer i de lokale synagoger. Paulus har ikke ændret teologi mellem år 44 og år 48 e.Kr. Han fastholder det principielle nej til Moseloven som betingelse for frelse. Men samtidig er han fri til at overholde dele af Moseloven, hvis dette er nødvendigt "for at vinde så mange som muligt" (1 Kor 9,19-23).

Spørgsmålet om, hvorvidt man skal bøje sig i uvæsentlige sager, førte på reformationstiden til den adiaforistiske strid blandt lutherske teologer (jf. Leipziger Interim 1548). Striden fandt i 1577 sin afslutning med *Konkordieformlen* art.10: Ceremonier og love kan overholdes, så længe der er frihed til at gøre det eller lade være. Men når falske brødre kræver overholdelse som nødvendig til frelse, er en kristen ikke fri til at efterkomme dette krav (FC Sol.Dec. 10,12).